

te nemen, te protesteeren tegen dat wat hier gebeurde; zich terug te trekken uit hun deputaatschap. Niets van deze dingen lezen wij. Het wordt eigenlijk een rare geschiedenis. Het meest raadselachtige is nog voor mij geworden, wat U in „De Reformatie” van 25 Febr. schreef omtrent den praeses der Synode, tevens president-curator van de Theol. School, en deputaat voor het verband met de theol. fac. Deze schijnt zelfs voorstander geweest te zijn van een commissie voor onderzoek van afwijkingen van hen, over wier zuiverheid in de belijdenis hij juist tweemaal zoo'n onverdeeld gunstig rapport had helpen uitbrengen.

Hoe toch de Synode in dit moeras gekomen is? Misschien mogen wij van U eenig licht over deze zaak ontvangen. Het is voor mij een vraag of de geschiedenis met het voorstel Poilman-v. d. Vegt kerkrechtelijk wel juist gegaan is. Een vraag, die ik tot nu toe ontkennend meen te moeten beantwoorden. Het bovenstaande is één van de gronden voor deze ontkennening.

Tot zoover deze brief. Een enkel ding merkte ik elders reeds op. Er is nog meer te zeggen. Misschien komt ook dat nog.

K. S.

Gereformeerd Jongelingsblad.

„Het Jongelingsblad” interesseert zich voor mijn spreekbeurt, onlangs voor de „Oranjerade”. Het blad meent, dat ik door die spreekbeurt in strijd kom met wat ik in andere gevallen meen. Daar valt over te praten. Zoodra het orgaan precies zal omschrijven hebben, wat dan mijn standpunt is (b.v. inzake het optreden van zijn adviseur Prof. Waterink inzake Calvinistenbond, of inzake de openbare houding van een anderen adviseur inzake een Buchmanconferentie), zal ik met genoegen toelichten. Willen we dan vooraf afspreken, dat we over en weer elkaars stukken onverkort opnemen?

K. S.

Drie nuchtere feiten???

De hoogleeraar Hepp heeft een woord gesproken. Helaas, het is al weer grondig mis.

Hier volgt het stukje in zijn geheel:

Drie nuchtere feiten.

1a. Op 2 Oct. 1936 werd de Synode van Amsterdam, waarop een Commissie voor de „Leergeschieden”, waaronder ook die omtrent de Algemeene Genade, werd benoemd, gesloten.

2a. Op 20 Augustus 1937 ving de hoofdredacteur van „De Reformatie”, lid van de Synodale Commissie, een artikelenreeks aan over „De vergelijking in de gemeene-gratie-leer”.

3a. Eind October, begin November 1937 publiceert een ander lid van de Synodale Commissie een brochure over „De algemeene genade”.

Het eerste publicerende lid duidt het het tweede hoogst euvel, dat het heeft gepubliceerd.

Het bewerkt daarbij de kerkelijke opinie week aan week, wat zijn recht is.

Het zwijgt ervan, dat het zelf in de publicatie is voorgegaan, wat toch niet recht is. Men begrijpe het goed. Ik acht het de eerste zijn in het publiceren zelf allerminst kwaad, maar wel het doen alsof het niet zoo ware.

En bovenal het trekken van verstrekkende conclusies op grond daarvan.

Niettemin hoort het tweede lid van deze Commissie dit alles en nog veel meer geduldig aan.

Hij is er waarlijk niet belust op zijn medelid in het zonnetje te zetten.

HEPP.

Overgenomen uit „Credo”.

Hoe is 't mogelijk: in zoo weinig regels zoo veel misverstand? Hier volgen andere nuchtere feiten:

a. Volgens „De Standaard” van 10 Sept. 1936 heeft ondergeteekende in de zitting der Synode van dien zelfden dag opgemerkt:

„Nu zegt men, dat in de pers over de leergeschieden-kwesties moet worden gezegd (als de door de meerderheids-conclusie bedoelde commissie wordt ingesteld), doch de rapporteur Prof. Hepp heeft vlak vóór de Synode zijn eerste brochure doen verschijnen. Spr. heeft tegen dit laatste geen bezwaar, doch men zegge dan niet, dat er in de pers gezegd moet worden.”

Deze woorden zijn natuurlijk niet letterlijk door mij gesproken; het is een verslag van vrije Journalisten. Het klopt echter op de in geding zijnde punten wel met het verslag, opgenomen in „De Reformatie”, 18 Sept. 1936, bl. 433, kolom 1.

b. In diezelfde vergadering des middags heeft Prof. Hepp opgemerkt (volgens verslag, opgenomen in „De Reformatie” 18 Sept. 1936, bl. 433, kolom 2):

„Natuurlijk wil niemand alle polemiek verbieden. Over spr.'s brochures wil hij thans niet spreken. Daarvoor moet de uitgever maar propaganda maken.”

c. Dadelijk is dus gezegd, dat niemand er aan denken zou, het veld aan Prof. Hepp alleen te laten. Dat ik dus ergens van zou zwijgen, zooals Prof. Hepp beweert, is onwaar.

d. Even onwaar is het, dat ik in publicatie (betreffende de algemeene genade) zou zijn „voorgegaan”. De hoogleeraar Hepp vergeet hier, dat zijn uitgever inderdaad reeds had aangekondigd, dat we van Prof. Hepp een algemeene-genade-brochure zouden krijgen. Hij vergeet bovendien, dat, vóórdat ik in Aug. 1937 thetisch ging schrijven over de algemeene genade, inmiddels Prof. Hepp alweer was verder gegaan met brochure II, over zijn collega Vollenhoven, en brochure III, weer over denzelfden. En hij weet natuurlijk, wat er, ook door mijzelf, zooal gezegd is over het tegelijk in de commissie van 8-zitten én het buiten die commissie om zijn medeleden beschuldigen op de bekende manier. Hij weet natuurlijk ook, wat hij daarop geantwoord heeft, dit alles, vóórdat ik in Aug. 1937 ging schrijven. En dat hij van dit alles „zwijgt”, vind ik, nu hij over deze dingen spreekt, onbehoorlijk, en misleidend.

e. Hoe arm deze apologie van Prof. Hepp is, kan ook hieruit blijken, dat ik vóór Aug. 1937 een poging heb gedaan, om met Prof. Hepp eens aan 't praten te komen over de kerk. Nauwelijks was ik hoogleeraar, of Prof. Hepp publiceerde in den Amsterdamschen almanak een artikel inzake de kerk, waarin (blijkens eigen getuigenissen omtrent de door Prof. Hepp doorworstelde literatuur) ook ik, met Dr. Feenstra, Dr. den Houting, etc. beschuldigd werd van „snijden in het hart der Reformatie”. Op dit van fouten doorspekte artikel heb ik toen geantwoord; van repliche kwam weer niets. Toen kwam Prof. Hepp in 1936 met zijn aankondiging van een brochure inzake de kerk, anno 1936. Ik heb nadien het rationeel gevonden, dat Prof. Hepp en ik eens zouden spreken over de kerk; maar er is niets van gekomen. Als trakade De Reformatie brochure inzake de kerk komt, zal tusschen Prof. Hepp en mij nog het eerste woord over de kerk gesproken moeten worden. En dan wordt het volk nog verteld, dat „er wel degelijk ge-

baarheid als geschiedschrijver een geweldige deuk. Het zal wel daaraan zijn toe te schrijven, dat men in dit verband van schriftgeleuvige zijde zich vooral heeft gespitst op de chronologische rechtvaardiging van dit bericht, en de theologische interpretatie ervan min of meer heeft verwaarloosd.

Wat nu die chronologische moeilijkheid betreft: in den laatsten tijd zijn de papieren van Lucas wel weer gerezen. De nieuwere commentaren neigen in vrij sterke mate ertoe, aan de nauwkeurigheid van Josephus te twijfelen. Niemand spreekt zich meer zoo stellig uit ten nadeele van Lucas, als indertijd Schürer dat deed, om nu hem alleen maar te noemen.¹⁾ Deze toch nam wel aan, dat Cyrenius (of Publius Sulpicius Quirinius) al eerder stadhouder was geweest over Syrië. Hij noemt als tijd de jaren 3—2 v. C. Maar deze periode kan onmogelijk dezelfde zijn, als die, waarin volgens Josephus de beschrijving viel.²⁾ En dan betoogt hij in den breede, dat de mededeeling van Lucas onhoudbaar is. Zahn betoogde daarentegen, dat de vergissing lag bij Josephus.³⁾ Men wees er op, dat het door Lucas gebedigde woord niet persé behoeft te beteekenen, dat Cyrenius toen stadhouder was van Syrië. Het is ook de titel van iemand, die met een bijzondere missie werd belast⁴⁾, de titel van den legaat⁵⁾, of van den „Finanzprokurator”.⁶⁾ Bovendien scheen een door Ramsay gevonden inscriptie het aannemelijk te maken, dat die vroegere werkzaamheid van Cyrenius in Syrië, hetzij als stadhouder of anderszins, aanmerkelijk vroeger was te stellen; volgens sommigen 11—8 v. C.⁷⁾; en volgens anderen ± 5 v. C.⁸⁾ Al is alles nog niet volkomen opgehelderd, ons geloof, dat Lucas zich

1) Gesch. d. jüd. Volkes, I, 5. Aufl. 508—543.

2) Schürer, a.w. 322f.

3) Zahn, Lukas, 129—135; zie ook Exkurs IV (S. 751—755).

4) Zahn, ad loc.; Rengstorff, (N. T. Deutsch III) 28.

5) Schlummer—de Boer, 360.

6) Pickl, Messias König Jesus, 272.

7) Deissmann, L. v. O. 41; vgl. Bouma, Bijb. Hdb. II, 8v. en Greijdanus, ibid. 190v.

8) Schlummer—de Boer 381; vgl. daarbij Schürer, a.w. 323.

sproken is”. Ik treed hier niet in bijzonderheden. Desgewenscht kan men ze krijgen.

f. Bovendien: die artikelen van mij uit Aug. 1937 hebben een totaal ander karakter dan die brochures van Prof. Hepp. Wordt daarin een commissie beschuldigd? Worden daar citaten letterlijk aangehaald, zonder bronvermelding? Er is geen sprake van. Het is doodgewoon een gesprek over gemeene gratie; waarin Prof. Hepp voor mij eenvoudig niet bestaat.

g. Hier geeft Prof. Hepp derhalve geen „drie nuchtere feiten”, maar, nuchter gesproken, een verwringing van feiten. Dat Prof. Hepp „geduldig” aanhoort, geloof ik niet. Geduld is de naam voor een deugd. In heel dat laten loopen van onware beweringen zie ik geen blijken van deugd, maar van methoden, die zelfs bij ongelovigen niet zouden worden verdragen. En als Prof. Hepp soms meent, dat ik hem „in het zonnetje wil zetten”, dan heeft hij van wat ik onder broederlijkheid versta, nog maar een heel klein beetje begrepen. Trouwens, hij zegt het ook zoo niet. Maar men mocht het eens denken...

K. S.

Een Nationale Hymne.

Martien Bevershuis: de kracht van 't landt bestaat. — Bosch en Keuning N.V., Baarn.

Het viel te verwachten, dat de geboorte van een prinses vele pennen in beweging zou brengen, om de betekenis van het heuglijk feit te vermelden. Deze verwachting is niet beschaamd. De stroom is nog niet tot staan gekomen, nog wast de vloed.

Het boek dat ongetwijfeld een bijzondere plaats inneemt, is het fraai uitgevoerde gedicht van Martien Bevershuis, om zijn nutterlijk reeds een te waardeeren bezit.

Bijzonder is het ook door zijn vorm: een hymne als drama geschreven. Immers de hymne is een verheven, meestal godsdienstig gedicht, bij uitstek lyrisch, als ontboezeming van de felle ontroering van den dichter. Het drama daarentegen bevat wel een lyrisch gedeelte, maar is in wezen episch, verhalend min of meer objectief een grootsch gebeuren, dat de dichter als van een afstand beschrijft.

Toch is de combinatie van deze twee genres hier tot een goed geheel geworden. De wisselende stemmingen van den dichter worden vertolkt door personen, die geen eigen bestaan leiden, maar slechts de gevoelens van den dichter vertolken. Zuiver allegorisch, als in een zeker soort middel-eeuwsche drama's, zijn ze niet, daar vooral in het eerste deel de abstracte begrippen gepersonifieerd worden door een historisch persoon. Het verleden, heden en toekomst spreken door stemmen, die samen het gevoel uitdrukken, dat den dichter bezielde bij de geboorte van het kind, dat in het heden den band weer verstevigt, die ons bindt aan het groote Oranjehuis en nieuwe uitzichten opent naar de toekomst.

Prachtig van beeld en toon is reeds dadelijk de

niet vergiste, wordt door de feiten eerder bevestigd, dan geschokt.⁹⁾

Maar wat ons nu meer interesseert, dat is de waarde van deze mededeeling in het groote raam der openbaring. Nu is het opmerkelijk, dat Lucas in zijn tweede boek op deze beschrijving terugkomt, en dan in dat verband enkele dingen noemt, die voor het verstaan van ons vers belangrijk zijn. Ik heb het oog nu op Hand. 5:37. Want dat hij daar dezelfde beschrijving bedoelt als hier, stemt ieder wel toe.¹⁰⁾ En nu verhaalt hij daar, dat deze beschrijving den stoof gaf tot den opstand van Judas, den Galileër. Deze bestuursmaatregel, waarvan men tot dusver verschoond was gebleven, bracht een ontzaglijke opwinding teweeg onder het joodsche volk, en leidde tot de slichling van de fanatiek-nationalistische partij der Zeloten; de partij, die zich voortaan heel sterk zou laten gelden, en vooral bekend is uit het felle verzet tegen het romeinsche regiem in den laatsten tijd, onmiddellijk voor den ondergang van Jeruzalem. Maar bij scherp toezien bemerkt men de sporen van het Zelotisme ook gedurig in de evangeliën.¹¹⁾ Zoo wordt het jaar van Christus' geboorte ook het aanvangsjaar van het revolutionaire Zelotisme. Niet, dat er voor dien tijd nog geen praeformatie daarvan was geweest. Na de verovering van Jeruzalem door Pompejus in 63 v. C. bleef het in Palestina eigenlijk altijd onrustig. De vreemde heerschappij bracht een sterke gisting met zich mee, die voortdurend in relletjes zich openbaarde. Judas' vader Hizkia had zijn patriotisme al met den dood moeten boeten. Maar de zucht naar vrijheid bleef bestaan, en, vanuit bergholen veelal, het den regerende vorst lastig genoeg maken. Toch bereikte men op deze manier niet veel. Herodes wist deze

9) Bouma en Greijdanus (zie aant. 7); Rengstorff, a.w. 28; Deissmann, 231f. Pickl, a.w. 271—281, meent, dat er geen tegenpraak is tusschen Lc. en Jos.

10) Ook Schürer, 543.

11) Bornhäuser, Geb. u. Kindh., 97; Rengstorff, 29; Zahn, 124; en vooral Pickl, passim; en Kittel, Th. Wtb. II, 886, 36ff.

POPULAIR-WETEN: SCHAPPELUKE SCHEISEN

Augustus' registratie: Davids restauratie

(Bij Luc. 2: 1, 2.)

III.

De consolidatie van Davids troon.

We zagen dus, dat de beschrijving van Augustus, die nu voor het eerst zich uitstrekte ook tot Israël, feitelijk beteekende de opheffing van Davids troon, en van de afzondering van Abraham. Het scheen nu wel, alsof „Babel” hiermee een beslissenden voorsprong verkreeg op de „stad Gods”, alsof de antichrist een definitieve overwinning behaalde op den Christus Gods, al dadelijk op het moment van Zijn geboorte. Toch is dat niet meer dan schijn. Want God handhaaft hier het werk van Zijn verlossing, zooals Hij dat in de afzondering van Abraham begonnen was, en het een zeker hoogtepunt had doen bereiken in de verheffing van David. En de antichrist moet nu zijn plaats gaan ruimen voor den Christus. Niet maar onlangs de beschrijving, maar juist tengevolge daarvan.

Want de mededeeling van Lucas aangaande die beschrijving houdt nog iets meer in. Langen tijd heeft het aan de exegeten nogal wat moeite gegeven, wat men met dit tweede vers beginnen moest. Want van critische zijde werd betoogd, dat Lucas zich hier heel erg had vergist. Hij plaatst deze beschrijving onder Cyrenius omstreeks het jaar 6 vóór het begin onzer jaartelling. En uit Josephus zou blijken, dat Cyrenius pas als stadhouder optrad in het jaar 6 na den aanvang van onze jaartelling, en toen ook eerst deze beschrijving had plaats gevonden. En waar men meende, dat de mededeelingen van Josephus geloof verdienen, zou Lucas zich dus 10 à 12 jaar hebben vergist; en daarmee kreeg natuurlijk zijn betrouw-

Proloog. 2 groepen schapen trekkende vliegster, huis, ges

Eén voer- over vele en brange ons allen

De Mar- verleden waarin de De deugd sierden lijkt in p die eigen lem van berg, de Liefde in lem III, in Koning leden mel Als vo koor, dat loof bezir

Has doo zoo Een mas drei O! mag En om doo doo

Het het der versel rend wee gewest u de geest i hodem is, op van v en zijn C het kind, Zuiver komst be verwacht, drickleur, Welens kunde, de kind:

Wij z in Vo Zoo n Voor

Het da dramatisel van God

revolution dien was l teveel loc elkaar hae dood, voo het verzet den, na d daan: Ze J gingen tot de overn Messias n steek toeg tot nu to men van niet de be bittering v dadelijk d dooven. M politieke i lijken, alle blijven tro het verlies groep (de weten. En tegenover andere m de Sadduc de Zeloten hebben ge nooten tot bereid wa wanneer i erkennen. Farizeën i Romein lu onder het de partij spanning, in de beke schatting geworden 12) Pickl, antichristelijk